

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

**Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία
Γ΄ Γυμνασίου**

**Θεματική ενότητα:
Ενότητα 10: Μια τιμητική εξορία**

**Τίτλος:
«Πολιτικές Συγκρούσεις στην Αρχαία Αθήνα»**

ΚΟΣΜΑΣ ΤΟΥΛΟΥΜΗΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. *Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Πολιτικές συγκρούσεις στην αρχαία Αθήνα

Δημιουργός

Κοσμάς Τουλούμης

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Αύγουστος 2014

Διδακτική / θεματική ενότητα

Ενότητα 10: Μια τιμητική εξορία

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

—

Χρονική διάρκεια

7 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος ιστολόγιο / ιστοσελίδα τάξης.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Οι μαθητές και ο καθηγητής εκτός από την κατοχή βασικών δεξιοτήτων χρήσης και αξιοποίησης των ΤΠΕ, πρέπει να έχουν ασχοληθεί με τις ιστοεξερευνήσεις, αλλά και με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων, όπως τα ιστολόγια και τα εργαλεία ψηφιακής

αφήγησης. Θα ήταν καλό να προϋπήρχε ιστολόγιο της τάξης ή του μαθήματος, αλλιώς θα πρέπει να προβλεφθούν διδακτικές ώρες για τη δημιουργία του. Εξίσου σημαντική είναι η εξοικείωση με την ομαδική εργασία και τα προβλήματα που προκύπτουν από αυτήν. Η γνώση του διδάσκοντα για τις βασικές αρχές της Μάθησης μέσω Σχεδιασμού ([Learning by Design](#)) μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα χρήσιμη στην εφαρμογή του σεναρίου. Επιπρόσθετα, οι μαθητές θα πρέπει να γνωρίζουν τι είναι κειμενικό είδος και πώς το προσεγγίζουμε, κάτι που μπορεί να το έχουν διδαχθεί στο μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο αποτελεί πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι απόψεις που εκφράζονται στην επιστολή που αποδίδεται στον αρχαίο ρήτορα Αισχίνη και οι αναφορές του στους Θεμιστοκλή και Μιλτιάδη αξιοποιούνται από τους μαθητές, ώστε να προσεγγίσουν το ζήτημα των πολιτικών ανταγωνισμών στην αρχαία Αθήνα και των παρεπομένων τους, όπως, για παράδειγμα, ο οστρακισμός. Οι μαθητές διερευνούν στο διαδίκτυο, στα σχολικά και εξωσχολικά βιβλία τις συνθήκες και τους τρόπους στις περιπτώσεις των εξοριών στις οποίες αναφέρεται το κείμενο, συγκροτούν και ετοιμάζουν ψηφιακά κείμενα για αυτές, αποφαινόμενοι, αν ο τίτλος που επιλέγεται από τους επιμελητές του σχολικού εγχειριδίου («*Μια τμητική εξορία*») τους καλύπτει και τελικά συγγράφουν ανάλογες ψηφιακές επιστολές αξιοποιώντας εργαλεία ψηφιακής αφήγησης μπαίνοντας στη θέση των εξόριστων πολιτικών.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το κείμενο της [Ενότητας 10 «Μια τιμητική εξορία»](#) προσφέρεται για μια προσέγγιση σε δυο επίπεδα. Ένα ιστορικό, όπου μπορεί οι μαθητές να διερευνήσουν τις πολιτικές αντιδικίες και τον τρόπο που αυτές επιλύονταν στην αθηναϊκή δημοκρατία και ένα γλωσσικό, όπου θα έρθουν σε επαφή με τα κειμενικό είδος της επιστολής και την ανάπτυξη επιχειρηματολογίας, διακρίνοντας πώς ένα κείμενο διαμορφώνεται από τον συντάκτη του και αντικατοπτρίζει την οπτική γωνία του. Ο οστρακισμός ως μέσο «διαφύλαξης» αλλά και περιορισμού του αθηναϊκού δημοκρατικού πολιτεύματος (Hornblower 1996, Osborne 2000: 421-451) και η εφαρμογή του μέτρου σε emblematic πρόσωπα της ιστορίας της αρχαίας Αθήνας, όπως ο Θεμιστοκλής και ο Μιλτιάδης, μπορεί να αποτελέσει την αφορμή για ένα γόνιμο προβληματισμό σχετικά με τη λειτουργία του αρχαίου αθηναϊκού δημοκρατικού πολιτεύματος. Η εξιδανίκευση της αρχαίας αθηναϊκής δημοκρατίας, άλλωστε, επικρατεί στη σύγχρονη εκπαίδευση, όπως και στον σύγχρονο κόσμο και θα ήταν ενδιαφέρον οι μαθητές να προσεγγίσουν, να κρίνουν και να αποδομήσουν κάποιους θεσμούς της.

Παιδαγωγικά ακολουθείται [η θεωρία του «Σχεδιασμού»](#) (Design) η οποία σε συνδυασμό με τους πολυγραμματισμούς αξιοποιεί τις ΤΠΕ στην κατεύθυνση της δημιουργίας μαθητών, παραγωγών της γνώσης που λειτουργούν με βάση τις ταυτότητές τους. (Cope & Kalantzis 2000, Kalantzis & Cope 2008, Kress & van Leeuwen 2001).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Αναμένεται οι μαθητές να

- γνωρίσουν τον τρόπο με τον οποίο εκδηλώνονταν οι πολιτικοί ανταγωνισμοί στην αρχαία Αθήνα.

- εκτιμήσουν ιστορικές προσωπικότητες της αρχαίας Αθήνας με βάση τη συμμετοχή και τη στάση τους σε πολιτικές αντιδικίες.
- εκτιμήσουν στάσεις ζωής, αξίες, πρότυπα και πεποιθήσεις της αρχαίας Αθήνας.
- προσεγγίσουν μέσα από διαδικασίες ενσυναίσθησης τις στάσεις ζωής, αξίες, τα πρότυπα και τις πεποιθήσεις της αρχαίας Αθήνας.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές / μαθήτριες επιδιώκεται να:

- προσεγγίσουν ένα είδος της αρχαίας ελληνικής γραμματείας, την επιστολή.
- διακρίνουν τα χαρακτηριστικά της επιστολής ως κειμενικού είδους στην Αρχαία Ελληνική Γραμματεία και τη σχέση της με το ρητορικό συλλογισμό.
- εντοπίσουν τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται η επιχειρηματολογία (μέσα πειθούς) σε ένα αρχαίο κείμενο.

Γραμματισμοί

Αναμένεται οι μαθητές να:

- μάθουν να αξιοποιούν τα κείμενα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας πολυδιάστατα πέρα από τη γραμματική και συντακτική τους δομή.
- διαχωρίζουν τον επαγωγικό από τον παραγωγικό συλλογισμό.
- εκφράζουν τα δικά τους επιχειρήματα.
- εξοικειωθούν με την κριτική χρήση των ψηφιακών πηγών.
- χρησιμοποιούν εργαλεία ψηφιακής αφήγησης.
- εξοικειωθούν με την παραγωγή δικών τους πολυτροπικών κειμένων.
- εκτιμούν την κοινωνική δικτύωση ως μέσο έκφρασης γνώμης και διατύπωσης επιχειρημάτων.

Διδακτικές πρακτικές

Στόχος των διδακτικών πρακτικών του παρόντος σεναρίου είναι οι μαθητές να:

- αναπτύξουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης, αφού εργάζονται σε ομάδες και οδηγούνται σε αποτελέσματα που προκύπτουν μέσα από αυτές.
- αυτενεργήσουν μέσα σε κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια, καθώς αποτελούν ενεργά μέλη ομάδων που επιτελούν συγκεκριμένες εργασίες.
- καλλιεργήσουν δεξιότητες ενσυναίσθησης, καθώς αναλαμβάνουν συγκεκριμένους ρόλους που καλούνται να διεκπεραιώσουν.
- ασκηθούν στην κριτική αξιοποίηση ψηφιακών περιβαλλόντων και πηγών.
- εκφράσουν την ταυτότητά τους και να διαμορφώσουν στάσεις μέσα από την προσωπική έρευνα και τη διαμόρφωση ατομικής και συλλογικής θέσης σε σχέση με τη δράση σημαντικών πολιτικών προσώπων της αρχαίας Αθήνας.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το σενάριο εφαρμόζεται μετά την ανάγνωση και τη νοηματική και μεταφραστική προσέγγιση του κειμένου. Η νοηματική προσέγγιση μπορεί να είναι αρκετή. Επαφίεται στον διδάσκοντα να το αποφασίσει αυτό ανάλογα με την τάξη του. Η εικονογράφηση της ενότητας του σχολικού εγχειριδίου, γνωστή στους μαθητές και από το εγχειρίδιο της [Αρχαίας Ιστορίας της Α΄ Γυμνασίου](#) σε συνδυασμό και με το περιεχόμενο του κειμένου της ενότητας μπορεί να αποτελέσει αφορμή για τη διερεύνηση των πολιτικών αντιδικιών στην αρχαία Αθήνα. Οι περιπτώσεις της «τύχης» του Μιλτιάδη και τον Θεμιστοκλή προκαλεί συχνά την απορία των μαθητών. Το κείμενο δίνει την ευκαιρία να συζητήσουν οι ίδιοι το θέμα και να καταλήξουν στα δικά τους συμπεράσματα. Το αν ο τίτλος της ενότητας «Μια τιμητική εξορία», που έχει επιλεγεί από τους επιμελητές του ανθολογίου, δικαιολογείται η όχι μπορεί να αποτελέσει το έναυσμα για την πρόκληση κατάστασης προβληματισμού. Ανάλογο ερώτημα μπορεί να τεθεί και στο ιστολόγιο του μαθήματος και οι μαθητές να κληθούν να το απαντήσουν στο τέλος. Ο θεσμός του οστρακισμού, τέλος, αποτελεί

μια καλή περίπτωση αφετηρίας, για να αρχίζει να ξετυλίγεται το όλο σενάριο. Τον ανακαλούμε στη μνήμη των μαθητών και εφαρμόζουμε το σενάριο.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο κινείται στο πλαίσιο που θέτει το [ΔΕΠΠΣ](#) της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας για το Γυμνάσιο, όπου δηλώνεται πως: «Γενικά, μολονότι είναι σαφής ο σκοπός της γλωσσικής διδασκαλίας, να κατακτήσουν οι μαθητές το εκφραστικό όργανο των αρχαίων ελλήνων, όλα τα στοιχεία του γλωσσικού υλικού (φράσεις, λέξεις, δομές, κείμενα) προσφέρονται με ποικίλη εικαστική και πολιτιστική στήριξη, ώστε να παραπέμπουν στον αρχαιοελληνικό κόσμο και πολιτισμό και να προσελκύεται έτσι το ενδιαφέρον των μαθητών και για τον αρχαιοελληνικό λόγο, φορέα αυτού του πολιτισμού. Επιπλέον, από το αρχαίο ελληνικό κείμενο ξεκινούν γέφυρες επικοινωνίας προς άλλα πεδία γνώσης, οι οποίες αναδεικνύουν τον πλούτο του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού και τη λειτουργικότητα πολλών στοιχείων του ως προς την κατανόηση του ανθρώπινου πολιτισμού γενικά» ([ΔΕΠΠΣ](#): 94).

Στο συγκεκριμένο σενάριο πραγματώνεται, επίσης, μέρος των διδακτικών στόχων της συγκεκριμένης ενότητας, όπως αυτοί τίθενται στο βιβλίο του [Εκπαιδευτικού](#) (σελ. 84) που εντάσσεται στο διδακτικό πακέτο του μαθήματος.

Αναμένεται οι μαθητές:

- να γνωρίσουν την έννοια του ρητορικού συλλογισμού (παραγωγικός, επαγωγικός, αναλογικός).
- να συζητήσουν τον απώτερο σκοπό του συντάκτη του κειμένου.
- να εικάσουν την ανταπόκριση που θα είχε αυτή η επιστολή στους παραλήπτες της.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ αξιοποιούνται στο συγκεκριμένο σενάριο στους παρακάτω άξονες:

- Συνιστούν ένα διερευνητικό περιβάλλον, καθώς χρησιμοποιούνται από τους μαθητές ψηφιακές πηγές, για να βρουν πληροφορίες για τη λειτουργία του

αρχαίου αθηναϊκού δημοκρατικού πολιτεύματος και των προσώπων που σχετίζονται με την συγκεκριμένη ενότητα.

- Προσφέρουν ένα διερευνητικό περιβάλλον προσέγγισης και χρήσης της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, καθώς και λέξεων της νέας ελληνικής που προέρχονται από αυτήν, με βάση την αξιοποίηση ηλεκτρονικών λεξικών.
- Δίνουν τη δυνατότητα για παραγωγή νέων ψηφιακών πόρων, ύστερα από την κριτική επεξεργασία των δεδομένων από τους παραπάνω δυο άξονες, μετατρέποντας τους μαθητές από «χρήστες» σε «παραγωγούς» της γνώσης, σύμφωνα και με τις επιδιώξεις της Διδακτικής των Μέσων (Kron & Sofos 2007).

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου: [Μια τιμητική εξορία.](#)

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου: [Βιβλίο Εκπαιδευτικού.](#)

Αρχαία Ιστορία Α΄ Γυμνασίου: [Βιβλίο Μαθητή.](#)

[Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου](#), Α΄ Γενικού Λυκείου.

Νέα Ελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου: [Επικοινωνία.](#)

Νέα Ελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου: [Αξιολόγηση και Διατύπωση Επιχειρημάτων.](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

[«Παραγωγική ή επαγωγική η πορεία:»](#) [Στο Φ. Κ. Βόρος. Νεοελληνική Γλώσσα Λυκείου].

[τελευταία επίσκεψη 27/07/2014]

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Ιστοσελίδες

[Ηλεκτρονικά Λεξικά](#) [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα. Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας].
[Αθηναϊκό Πολίτευμα. Εισαγωγή στην πολιτική της κλασικής Αθήνας](#) [Ελληνική Ιστορία, Ίδρυμα Μείζονος Πολιτισμού].

[Storybird](#) [Ελεύθερο Λογισμικό Ψηφιακής Αφήγησης].

[Photostory Microsoft](#) [Ελεύθερο Λογισμικό Ψηφιακής Αφήγησης].

[Windows Movie Maker](#) [Ελεύθερο Λογισμικό Ψηφιακής Αφήγησης].

Διδακτική πορεία / στάδια/φάσεις

Το σενάριο πραγματώνεται σε τρεις φάσεις. Προηγείται ο χωρισμός των μαθητών σε ομάδες, αν δεν υπάρχουν ήδη συγκροτημένες ομάδες μεταξύ τους. Προτείνεται οι μαθητές να επιλέξουν μόνοι τους τις ομάδες στις οποίες θα ενταχθούν. Αν οι ομάδες αυτές είναι εξαιρετικά δυσλειτουργικές, κατά την κρίση του διδάσκοντος, τότε μπορεί αυτός να παρέμβει, ώστε να τις εξισορροπήσει. Οι ομάδες οργανώνονται και αποφασίζουν τους ρόλους των μελών εντός της ομάδας. Αποφασίζουν για έναν συντονιστή, έναν γραμματέα για την καταγραφή τυχόν δυσκολιών και αποριών, τους χειριστές του υπολογιστή/ υπολογιστών και για το ποιος θα παρουσιάσει τι στην ολομέλεια της ομάδας.

Κατά την [πρώτη φάση](#) που διαρκεί τρεις διδακτικές ώρες οι ομάδες των μαθητών, τεσσάρων ή πέντε ατόμων, ασχολούνται με συγκεκριμένες αποστολές που τους ανατίθενται με φύλλα εργασίας. Συγκροτούνται πέντε ομάδες. Πρόκειται για τους ερευνητές των περιπτώσεων εξορίας του [Αισχίνη](#), του [Μιλτιάδη](#) και του [Θεμιστοκλή](#), ενώ μια ακόμα ομάδα ασχολείται με τα χαρακτηριστικά του αθηναϊκού δημοκρατικού πολιτεύματος και μία με τον οστρακισμό και άλλες περιπτώσεις στις οποίες εφαρμόστηκε στην αρχαία Αθήνα. Στις ομάδες του δημοκρατικού πολιτεύματος και του οστρακισμού δίνεται ενισχυτικά και απόσπασμα του κειμένου του S. Hornblower, για να μελετήσουν καλύτερα τους περιορισμούς του αθηναϊκού δημοκρατικού πολιτεύματος και τη λειτουργία του οστρακισμού. Τα ευρήματα των ομάδων θα παρουσιαστούν και θα συζητηθούν στην ολομέλεια. Για αυτό τον λόγο θα πρέπει να υπάρξει πρόβλεψη χρόνου, ώστε οι ομάδες να τα παρουσιάσουν με άνεση.

Με καλό συντονισμό των ομάδων η διαδικασία της παρουσίασης μπορεί να διαρκέσει μια διδακτική ώρα, αλλιώς είναι προφανές πως χρειάζεται περισσότερος διδακτικός χρόνος.

Κατά τη δεύτερη φάση (δυο διδακτικές ώρες) δημιουργούνται νέες ομάδες τεσσάρων ή πέντε ατόμων, οι οποίες αποτελούνται από ένα μέλος από τις προηγούμενες ομάδες. Οι ομάδες ασχολούνται, τώρα, για μια διδακτική ώρα με το ίδιο το κείμενο. Εντοπίζουν ποιο είναι το κειμενικό είδος του αποσπάσματος, ποιο το περιεχόμενό του, ποιο μήνυμα μεταφέρει, με ποια επιχειρηματολογία το στηρίζει και σε ποιους απευθύνεται. Οι ομάδες καλούνται να επιχειρηματολογήσουν για το αν μπορεί το κείμενο να είναι του Αισχίνη ή όχι, όπως υποστηρίζεται στο Βιβλίο του Εκπαιδευτικού (σ. 84), και αν θεωρούν τον τίτλο που επέλεξαν οι επιμελητές του Ανθολογίου Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας επιτυχημένο. Για να αντιμετωπίσουν το ζήτημα του εντοπισμού της επιχειρηματολογίας του κειμένου, αλλά και της παραγωγής της δικής τους επιχειρηματολογίας οι μαθητές συμβουλευονται το κείμενο του Φ. Βώρου για το τι είναι συλλογισμός και ποια είναι τα χαρακτηριστικά του παραγωγικού και του επαγωγικού συλλογισμού. Μπορεί, όμως, να χρειαστεί εδώ και περαιτέρω παρέμβαση του εκπαιδευτικού για περισσότερες διευκρινίσεις και παραδείγματα, ώστε να γίνει η έννοια του συλλογισμού καλύτερα κατανοητή. Η φάση ολοκληρώνεται με συζήτηση των φύλλων εργασίας στην ολομέλεια (μια διδακτική ώρα).

Κατά την τρίτη φάση, η οποία διαρκεί τουλάχιστον δυο διδακτικές ώρες οι ομάδες των μαθητών παραμένουν στις ομάδες της δεύτερης φάσης. Σκοπός τους είναι, με βάση την εμπειρία τους στις προηγούμενες ομάδες, να συγγράψουν μια επιστολή στο πνεύμα του Αισχίνη, αλλά εκ μέρους του Μιλτιάδη ή του Θεμιστοκλή εκθέτοντας την επιχειρηματολογία τους. Προς την κατεύθυνση αυτή μπορεί να χρησιμοποιήσουν ελεύθερα λογισμικά ψηφιακής αφήγησης είτε γραπτής (Storybird) είτε με χρήση φωτογραφιών (Photostory Microsoft), είτε με κινούμενη εικόνα και προφορικό λόγο (Windows Movie Maker).

Όπως γίνεται φανερό ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο συγκεκριμένο σενάριο σχετίζεται με την ετοιμότητά του να προσφέρει βοήθεια στις ομάδες, όχι όμως ως ο παντογνώστης διδάσκων και ο εξωτερικός, τελικός κριτής, αλλά ως εμπνευστής και συμβοηθός. Δεν προσφέρονται έτοιμες λύσεις στα προβλήματα που ενδέχεται να προκύψουν κατά τη διάρκεια της όλης διαδικασίας, αλλά υποδεικνύονται δρόμοι έρευνας που μπορεί να ακολουθήσουν οι ομάδες των μαθητών, ώστε να αντιμετωπίσουν αυτά τα προβλήματα ικανοποιητικά.

Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και η αξιολόγηση του σεναρίου. Δεν επικεντρωνόμαστε στα αποτελέσματα, κρίνοντας τα ως σωστά ή λανθασμένα, αλλά αναδεικνύεται από τον διδάσκοντα η σημασία της αυτοαξιολόγησης των μαθητών ως μελών των ομάδων, αλλά και της ετεροαξιολόγησης μεταξύ των ομάδων σε κάθε φάση της όλης διαδικασίας. Η αξιολόγηση από τον διδάσκοντα λειτουργεί σε αυτό το πνεύμα ως μέτρο για την κριτική αποτίμηση από τους μαθητές της δικής τους αξιολόγησης. Η παραδοσιακή βαθμολογική κλίμακα δεν μπορεί να υπηρετήσει αυτό τον σκοπό και θα ήταν καλύτερα να υπάρξει ποιοτική αξιολόγηση με βάση κριτήρια που μπορεί να τεθούν μέσα από ερωτηματολόγια που θα συμπληρώσουν οι μαθητές. Τα κριτήρια μπορεί να είναι, για παράδειγμα, στους άξονες: ως προς το γνωστικό επίπεδο: α) τι ήξεραν οι μαθητές πριν από την εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου, β) τι χρειάστηκε να μάθουν, γ) πώς διαμορφώθηκε η τελική αντίληψη του θέματος, ως προς την ομαδική συνεργασία: α) την ατομική συμμετοχή των μελών στην ομάδα, β) τη συνεργασία μεταξύ των μελών κάθε ομάδας, γ) τη συμμετοχή και τη συνεργασία στις νέες ομάδες ως προς τους νέους γραμματισμούς: α) τη χρήση των ΤΠΕ κάθε φορά και αν αυτή είναι εργαλειακή (π.χ. αντιγραφή και επικόλληση) ή κριτική (π.χ. επιλογή και χρήση ψηφιακών πόρων ως πηγών, β) αν η χρήση αυτή εξυπηρετεί ποικίλους τρόπους επικοινωνίας (π.χ. πολυτροπικότητα) γ) τον τρόπο παρουσίασης των αποτελεσμάτων της έρευνας της ομάδας.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ /Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλα Εργασίας 1^{ης} Φάσης

Οι μελετητές της περίπτωσης του Αισχίνη

Αποστολή της ομάδας σας είναι να διερευνήσει την περίπτωση του Αισχίνη και να την παρουσιάσει στους συμμαθητές σας.

- Ερευνήστε στο διαδίκτυο και συλλέξτε πληροφορίες για τη ζωή και το έργο του Αισχίνη. Με ποια ιστορική περίοδο και ποια ιστορικά γεγονότα συνδέεται αυτός;
- Επικεντρωθείτε στην πολιτική δράση του Αισχίνη και με βάση και το κείμενο της ενότητας και τις πληροφορίες που δίνονται σε αυτό προσπαθήστε να εντοπίσετε τον λόγο για τον οποίο εξορίστηκε.
- Δημιουργήστε με ανάλογο λογισμικό μια παρουσίαση των ευρημάτων σας, για να τα συζητήσετε στην ολομέλεια της τάξης

Οι μελετητές της περίπτωσης του Μιλτιάδη

Αποστολή της ομάδας σας είναι να διερευνήσει την περίπτωση του Μιλτιάδη και να την παρουσιάσει στους συμμαθητές σας.

- Ερευνήστε στο διαδίκτυο και συλλέξτε πληροφορίες για τη ζωή και το έργο του Μιλτιάδη. Με ποια ιστορική περίοδο και ποια ιστορικά γεγονότα συνδέεται αυτός;
- Επικεντρωθείτε στην πολιτική δράση του Μιλτιάδη και προσπαθήστε να εντοπίσετε τον λόγο για τον οποίο εξορίστηκε.
- Δημιουργήστε με ανάλογο λογισμικό μια παρουσίαση των ευρημάτων σας, για να τα συζητήσετε στην ολομέλεια της τάξης

Οι μελετητές της περίπτωσης του Θεμιστοκλή

Αποστολή της ομάδας σας είναι να διερευνήσει την περίπτωση του Θεμιστοκλή και να την παρουσιάσει στους συμμαθητές σας.

- Ερευνήστε στο διαδίκτυο και συλλέξτε πληροφορίες για τη ζωή και το έργο του Θεμιστοκλή. Με ποια ιστορική περίοδο και ποια ιστορικά γεγονότα συνδέεται αυτός;
- Επικεντρωθείτε στην πολιτική δράση του Θεμιστοκλή και προσπαθήστε να εντοπίσετε τον λόγο για τον οποίο εξορίστηκε.
- Δημιουργήστε με ανάλογο λογισμικό μια παρουσίαση των ευρημάτων σας, για να τα συζητήσετε στην ολομέλεια της τάξης.

Οι μελετητές του αθηναϊκού δημοκρατικού πολιτεύματος

Αποστολή της ομάδας σας είναι να καταγράψει τα πλεονεκτήματα και τους περιορισμούς του αθηναϊκού δημοκρατικού πολιτεύματος και να τα παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας. Για το αθηναϊκό δημοκρατικό πολίτευμα έχετε διδαχθεί και στην Α΄ Γυμνασίου.

- Δείτε και συλλέξτε πληροφορίες για την ανάπτυξη του δημοκρατικού πολιτεύματος στην αρχαία Αθήνα στα σχολικά βιβλία Ιστορίας της Α΄ Γυμνασίου και της Α΄ Λυκείου. Μπορείτε να τα εντοπίσετε στη διεύθυνση του [Ψηφιακού Σχολείου](#)
- Ερευνήστε στο διαδίκτυο και συλλέξτε επιπλέον πληροφορίες για το δημοκρατικό πολίτευμα στην αρχαία Αθήνα. Χρησιμοποιήστε, κυρίως, την ανάλογη [ιστοσελίδα](#) του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού. Αν αξιοποιήσετε άλλες ψηφιακές πηγές να δικαιολογήσετε τις επιλογές σας, αφού πρώτα ελέγξετε την αξιοπιστία τους (για ποιο λόγο τις επιλέξατε και τις εμπιστεύεστε περισσότερο από αυτή που σας δόθηκε;)
- Διαβάστε το σχετικό απόσπασμα που σας δόθηκε και καταγράψτε επιγραμματικά όλα αυτά που σύμφωνα με τον συγγραφέα περιόριζαν το δημοκρατικό πολίτευμα στην αρχαία Αθήνα.
- Δημιουργήστε με ανάλογο λογισμικό μια παρουσίαση των ευρημάτων σας, για να τα συζητήσετε στην ολομέλεια της τάξης με τους συμμαθητές σας

Οι μελετητές του οστρακισμού

Αποστολή της ομάδας σας είναι να μελετήσει το μέτρο του οστρακισμού και να παρουσιάσει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του στην ολομέλεια της τάξης.

- Δείτε και συλλέξτε πληροφορίες για τον οστρακισμό στην ψηφιακή έκδοση του σχολικού σας βιβλίου των Αρχαίων Ελληνικών, αλλά και στα σχολικά βιβλία Ιστορίας της Α΄ Γυμνασίου και της Α΄ Λυκείου. Μπορείτε να τα εντοπίσετε στη διεύθυνση του [Ψηφιακού Σχολείου](#).
- Ερευνήστε στο διαδίκτυο και συλλέξτε επιπλέον πληροφορίες για τον οστρακισμό. Χρησιμοποιήστε, κυρίως, την ανάλογη [ιστοσελίδα](#) του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού. Αν αξιοποιήσετε άλλες ψηφιακές πηγές να δικαιολογήσετε τις επιλογές σας, αφού πρώτα ελέγξετε την αξιοπιστία τους (για ποιο λόγο τις επιλέξατε και τις εμπιστεύεστε περισσότερο από αυτήν που σας δόθηκε;).
- Διαβάστε το σχετικό απόσπασμα που σας δόθηκε και εντοπίστε τις πληροφορίες που παρέχει για τον οστρακισμό.
- Δημιουργήστε με ανάλογο λογισμικό μια παρουσίαση των ευρημάτων σας, για να τα συζητήσετε στην ολομέλεια της τάξης με τους συμμαθητές σας.

Φύλλο Εργασίας 2^{ης} Φάσης

Προσεγγίζοντας το κείμενο

Αποστολή της ομάδας σας είναι να μελετήσετε το [κείμενο της ενότητας 10](#) του βιβλίου σας και να προσπαθήσετε να επιλύσετε προβλήματα που σχετίζονται με αυτό, αξιοποιώντας και τα ευρήματά σας στις προηγούμενες ομάδες σας. Προβληματιστείτε σχετικά με τα παρακάτω θέματα

- Σε ποιο κειμενικό είδος ανήκει το απόσπασμα;
- Ποια χαρακτηριστικά στοιχεία του είδους αυτού μπορείτε να εντοπίσετε;
- Ποιο είναι το θέμα και το περιεχόμενό του κειμένου; Βρείτε λέξεις – κλειδιά που θεωρείτε πως περιγράφουν αυτό το θέμα και το περιεχόμενο.
- Σε ποιόν απευθύνεται;
- Τι είδους και ποια επιχειρήματα χρησιμοποιεί, για να πείσει; Μελετήστε το [κείμενο](#) του Φ. Κ. Βώρου για τον συλλογισμό και εντοπίστε το είδος συλλογισμού που υπάρχει.
- Οι ειδικοί ερευνητές, όταν αναφέρονται στο συγκεκριμένο έργο του Αισχίνη αμφισβητούν τη γνησιότητά του. Με βάση την εμπειρία που αποκομίσατε και από τις αποστολές στις προηγούμενες ομάδες σας ποια είναι η γνώμη σας; Μπορεί το κείμενο να είναι του Αισχίνη;
- Θεωρείτε τον τίτλο «Μια τιμητική εξορία» που επέλεξαν οι επιμελητές του Ανθολογίου Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας επιτυχημένο; Στηρίζετε την άποψή σας με επιχειρήματα.

ΣΥΜΒΟΥΛΗ: Σε περίπτωση που έχετε προβλήματα στον εντοπισμό των χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους και των επιχειρημάτων συμβουλευτείτε, επίσης, το βιβλίο [Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α΄ Γυμνασίου](#) και το αντίστοιχο της [Β΄ Γυμνασίου](#).

Φύλλο Εργασίας 3^{ης} Φάσης

Μιλώντας εκ μέρους του Μιλτιάδη ή του Θεμιστοκλή

Τελική αποστολή σας είναι να έρθετε στη θέση του Θεμιστοκλή ή του Μιλτιάδη (επιλέξτε) και να γράψετε μια επιστολή, όπως αυτή του Αισχίνη.

Η επιστολή αυτή θα έχει τη μορφή μιας ψηφιακής αφήγησης. Η ψηφιακή αυτή αφήγηση μπορεί να είναι είτε γραπτή (π.χ. με το ελεύθερο λογισμικό [Storybird](#)) είτε με χρήση φωτογραφιών (π.χ. με το Photostory Microsoft), είτε με κινούμενη εικόνα και προφορικό λόγο (με το ελεύθερο λογισμικό Windows Movie Maker).

Οργανώστε τον τρόπο με τον οποίο θα συντάξετε την επιστολή σας (σε ποιους θα απευθύνεται, ποιο θα είναι το περιεχόμενό της και τι είδους επιχειρήματα θα χρησιμοποιήσει, για να πείσει) και **καλή συγγραφή!**

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο μπορεί να εφαρμοστεί με τις αναγκαίες προσαρμογές του κάθε διδάσκοντα ανάλογα με την τάξη του και τους στόχους του. Σε αυτό το πλαίσιο κάποιες δραστηριότητες μπορεί να επεκταθούν ή να συρρικνωθούν ή ακόμα και να παραλειφθούν. Μια βασική επέκταση του σεναρίου προς την κατεύθυνση της σύγκρισης των αρχαίων πολιτικών συγκρούσεων με τις σύγχρονες ανάλογες συγκρούσεις θα ήταν μια ενδιαφέρουσα άλλη εκδοχή σε ένα διαθεματικό πλαίσιο. Ένα ιστολόγιο με αυτόν τον τίτλο, όπου οι μαθητές θα κατέθεταν τις σχετικές απόψεις τους, θα εμπλούτιζε σημαντικά το σενάριο και θα άφηνε το ζήτημα ανοικτό για περαιτέρω συμμετοχές και συζητήσεις στο πλαίσιο της κοινωνικής δικτύωσης.

Είναι προφανές ότι θα ήταν δυνατό να διερευνηθεί ευρύτερα το ζήτημα των πολιτικών συγκρούσεων στην Αρχαία Ελλάδα, με επέκταση σε ολόκληρο τον αρχαίο κόσμο. Κείμενα της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας με παρόμοιο περιεχόμενο, ρητορικά ή ιστορικά κείμενα για παράδειγμα, θα μπορούσαν να αναζητηθούν από τους μαθητές στο [Ανθολόγιο της Αττικής Πεζογραφίας](#) στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο μπορεί να αποβεί αρκετά απαιτητικό όσον αφορά τους στόχους του που σχετίζονται με τον εντοπισμό του είδους και της μορφής των επιχειρημάτων του Αισχίνη, αλλά και τη συγγραφή ψηφιακής επιστολής με παράθεση επιχειρημάτων από τους μαθητές. Για αυτό τέθηκαν και τα συγκεκριμένα προαπαιτούμενα στην αρχή του σεναρίου. Ο ρόλος του καθηγητή μπορεί να είναι σε μια τέτοια περίπτωση περισσότερο υποβοηθητικός. Θα μπορούσαν να προβλεφθούν επιπλέον διδακτικές ώρες για άσκηση των μαθητών στην επιχειρηματολογία και στη συγγραφή της επιστολής σε συνεργασία και με το μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας. Η

ψηφιακή επιστολή θα μπορούσε να έχει τελικά και τη μορφή ενός απλού μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Cope, B. & Kalantzis, M. (eds) 2000. *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Futures*. London: Routledge.

Hornblower, S. 1996. «Ελλάδα: Η Ιστορία της Κλασικής περιόδου» στο J. Boardman, J. Griffin και O. Murray (επιμ.) *Η Ελλάδα και ο Ελληνιστικός κόσμος*. Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης. Αθήνα. Νεφέλη, 193-200.

Kalantzis, M. & B. Cope. 2008. *Νέα Μάθηση. Μετασχηματιστικοί Σχεδιασμοί για την Παιδαγωγική και την Αξιολόγηση*.

<http://neamathisi.com/learning-by-design/> [τελευταία επίσκεψη 11/07/2014]

Kress, G. & Van Leeuwen, T. 2001. *Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication*. London. Arnold.

Kron, F. & A. Σοφός. 2007. *Διδακτική των Μέσων: Νέα μέσα στο πλαίσιο διδακτικών και μαθησιακών διαδικασιών* (μτφ. Ε. Νούσια). Αθήνα: Gutenberg

Osborne, R. 2000. *Η Γένεση της Ελλάδας. 1200-479 π.Χ.* Αθήνα: Οδυσσέας.